

Johan Norberg
Offentlig ekonomi

Hur elstöd från Svenska kraftnät ska redovisas i offentliga finanser

SCB:s preliminära beslut är att redovisa elstöd baserat på kapacitetsavgifter hos Svenska kraftnät via staten men utan påverkan på finansiellt sparande. De extraordinära avgifterna i spåren av de höga elpriserna och som beslutats betalas ut som stöd till elkonsumenter kommer att redovisas som skatt till staten för att sedan bokföras som utbetalt bidrag till elkonsumenterna vid samma tidpunkt.

Med anledning av höga elpriser det senaste året gav förra regeringen Svenska kraftnät i uppdrag att se över hur en del av de så kallade kapacitetsavgifterna, eller flaskhalsintäkterna, kan användas för att kompensera elkonsumenter för de onormalt höga elpriser som rått under senaste året.

Kapacitetsavgifter uppstår vid prisskillnader mellan olika elområden. Indelningen i elområden baseras på var det finns strukturella flaskhalsar i överföringssystemet. Prisskillnader mellan två elområden uppkommer när överföringskapaciteten inte räcker till för att överföra den el som marknaden efterfrågar. Kapacitetsavgifterna motsvarar prisskillnaden multiplicerat med marknadsflödet mellan två elområden.¹

Som ett resultat av höga elpriser har kapacitetsavgifterna ökat kraftigt. Delar av det onormala överskottet av avgifterna har beslutats att användas för att stötta elkonsumenterna ekonomiskt. Regeringen har i dagsläget aviserat fyra olika typer av stöd:²

- Stöd till hushåll för perioden oktober 2021 – september 2022
- Stöd till hushåll för perioden november 2022 – december 2022
- Stöd till företag, föreningar och organisationer
- Stöd till elintensiva företag

---

¹ Källa: Svenska kraftnät. <https://www.svk.se/press-och-nyheter/temasidor/tema-elmarknad-och-elpriser/om-kapacitetsavgifter/>

² Indirekta stöd i form av skatteanstånd och elräkningsakut, som diskuterats politiskt, ingår inte här. Inte heller gasstöd till hushåll som planeras ingå i ändringsbudget för 2023 eller det förbrukningstak som är under utredning. Sammantaget får elstöd uppgå till 55,6 miljarder kronor inklusive administrativa kostnader enligt Energimarknadsinspektionen.

Stödet till hushåll avseende oktober 2021 till och med september 2022 godkändes av Energimarknadsinspektionen den 17 november förra året. Alla med eget elnäsavtal i södra halvan av Sverige är berättigade till stödet. 50 öre/förbrukad kWh i elområde tre och 79 öre/förbrukad kWh i elområde fyra.³ Det vill säga ett retroaktivt stöd. Utbetalning kommer att ske från och med den 20 februari i år.

Den 9 januari i år presenterade regeringen ett förslag om ett nytt elstöd som riktar sig till hela landet och som avser november och december förra året. Samma upplägg som det första stödet men omfattar samtliga elområden med något andra förutsättningar.⁴ Stödet godkändes av Energimarknadsinspektionen den 3 februari och utbetalning väntas ske under våren.⁵

Motsvarande stöd till företag, föreningar och organisationer underkändes av Energimarknadsinspektionen den 17 november förra året. Svenska kraftnät fick då ett nytt uppdrag att utreda om en ny lösning för att utnyttja kapacitetsavgifterna för att stötta företag, föreningar och organisationer. Lösningen presenterades den 4 januari och innebar samma lösning som tidigare men med ett tak på 2 miljoner euro, motsvarande drygt 22 miljoner kronor, per företag. Maxbeloppet behövs för att uppfylla EU:s statsstödsregler. Elstödet ska gå till näringsidkare och juridiska personer i elområde tre och fyra. Stödet godkändes av Energimarknadsinspektionen den 11 januari i år.

Stöd till elintensiva företag föreslogs redan i Budgetpropositionen för 2023. Regeringen har tilldelat ett anslag på 2,4 miljarder kronor till Energimyndigheten som ska användas för att finansiera elstöd till elintensiva företag. De företag som avses är de som använder mycket el i sin produktion och haft en betydande ökning av elkostnader jämfört med året innan. Med *mycket el* menas hög konsumtion av el i förhållande till företagets omsättning. Stödet avser perioden oktober till december 2022 och belastar statsbudgeten. Redovisas därför som ett vanligt bidrag/subvention till företag.

Elstöd till hushåll i praktiken

Energimarknadsinspektionen godkände det första stödet till hushåll den 17 november förra året.

Försäkringskassan har fått uppdraget att sköta utbetalning av stödet till hushållen, men kommer endast ha en rent administrativ roll. Utbetal-

---

³ Källa: Svenska kraftnät. <https://www.svk.se/stod-till-elanvandare/>

⁴ Källa: Svenska kraftnät. <https://www.svk.se/press-och-nyheter/press/10-miljarder-i-elstod-till-landets-hushall---3339156/>

⁵ Källa: Energimarknadsinspektionen. <https://ei.se/om-oss/nyheter/2023/2023-02-03-ei-godkanner-svenska-kraftnats-ansokan-om-att-anvanda-flaskhalsintakter-for-att-finansiera-elstod-till-fysiska-personer>

ning kommer att ske från och med den 20 februari och sen tar det ett par bankdagar innan pengarna finns på kontot. Försäkringskassan kommer endast redovisa pengarna i balansräkningen.

Svenska kraftnät placerar intäkterna från kapacitetsavgifterna i Riksgäldskontoret. Både Svenska kraftnät själva och Regeringskansliet ser Svenska kraftnät som en statlig myndighet och redovisas som ett affärsverk i den statliga redovisningsorganisationen i årsredovisning för staten. Däremot redovisas de i näringslivet i nationalräkenskaperna och ses som ett statligt så kallat kvasibolag eftersom verksamheten bedrivs marknadsmässigt i likhet med andra statliga affärsdrivande bolag. Rent juridiskt är Svenska kraftnät en statlig myndighet.

De extraordinära kapacitetsavgifterna som Svenska kraftnät placerat på konto i Riksgäldskontoret kommer att rekvireras av Försäkringskassan för att inom några dagar betalas till mottagaren av stödet.

Det andra stödet, som avser november och december förra året, är samma typ av stöd men riktar sig till hushåll i hela landet.

Svenska kraftnäts överskott är placerat på konto i Riksgälden

I nationalräkenskapernas balansräkning för staten redovisas Svenska kraftnäts placering av överskottet som en skuld till Svenska kraftnät. Riksgäldskontoret kan i detta fall liknas vid en bank där pengarna satts in på ett konto, medan Svenska kraftnät i sin tur har en skuld till elkonsumenterna.

Planerad bokföring i nationalräkenskaperna

I nationalräkenskaperna planeras elstödet att bokföras som betald från Svenska kraftnät till berörda elkonsumenter men *via en omväg via offentlig förvaltning*. Elstödet kommer att bokföras i två steg. Först som en skatt från Svenska kraftnät till staten, och sedan från staten till elkonsumenterna.

Efter konsultation med EU:s statistikmyndighet Eurostat framkom att de extraordinära kapacitetsavgifterna ska bokföras som skatt i nationalräkenskaperna. Orsaken är att det inte finns någon koppling mellan avgiften och den service som Svenska kraftnät erbjuder. Och att staten, via regeringen och involverade myndigheter, styr och kontrollerar hur de extraordinära avgifterna ska hanteras och användas.

Att Svenska kraftnät är en myndighet som redovisas i näringslivet innebär att skatten omförs⁶ via offentlig förvaltning och staten. Redovisas som skatt in till staten och ut som bidrag/transferering.

I regelverket för nationalräkenskaperna står följande i ENS⁷ §20.204:

Fiskala transaktioner genomförs av den offentliga förvaltningen och finansieras via budgeten enligt de ordinarie budgetförfarandena. Vissa transaktioner som har sitt ursprung i offentliga förvaltningsenheter kan innebära intervention av enheter som inte styrs av regelverket för den offentliga förvaltningen, t.ex. offentliga bolag. Även om de inte rapporteras i budgeten och kan undslippa de vanliga kontrollförfarandena är det lämpligt att bokföra dem som inkomster och utgifter för den offentliga förvaltningen. Anledningen till detta är att man i ENS beaktar att den offentliga förvaltningen är huvudparten i en transaktion och att det offentliga bolaget agerar som ombud.

Svenska kraftnät ses därför som ombud för staten. Däremot avses endast de extraordinära avgifterna som staten varit involverade i, och som ska betalas ut till elkonsumenter. Inte ordinarie kapacitetsavgifter.

De extraordinära kapacitetsavgifterna ska bokföras som övriga produktionsskatter (D.29) i nationalräkenskaperna. Sett som betalt av Svenska kraftnät till staten.

Omföring av skatter via offentlig förvaltning motsvaras samtidigt av utbetald ersättning till elkonsumenterna i form av transferering i nationalräkenskaperna. Motsvarande belopp ska därför redovisas som statlig utgift.

⇒ Det resulterar i att finansiellt sparande för staten och offentlig förvaltning blir opåverkat.

Däremot kommer givetvis de stöd som betalas till offentliga enheter i egenskap av elkonsumenter att påverka offentliga finanser om det blir fallet. Likaså den ersättning som Försäkringskassan fått via anslag för att täcka kostnader för att bygga upp ett system för att hantera utbetalningen.

Utbetalningen av elstödet är varken behovsprövat (exempelvis en viss inkomst) eller kopplat till sociala risker eller behov hos konsumenten, samt ersätts uteslutande baserat på förbrukning av el (kWh) retroaktivt. Det är alltså inte aktuellt att bokföra en social förmån (D.62) utan istället ska ersättningen bokföras som en löpande transferering (D.75).

---

⁶ Enligt regelverket benämnt som rerouting internationellt. Regler för det finns i avsnitt 1.2.4.5 Rearranged transactions i Manual on Government Deficit and Debt 2019.

⁷ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) nr 549/2013 av den 21 maj 2013 om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i Europeiska unionen.

Vad gäller de ordinarie kapacitetsavgifterna (som inte berörs i detta dokument) bokförs de som tidigare. Vilket är utanför offentlig förvaltning och i sin helhet i Svenska kraftnäts redovisning.

Redovisning i praktiken

Beloppen som omförs via staten baseras på underlag från Svenska kraftnät via Ekonomistyrningsverket. Beloppen avser uppbyggnad av onormalt överskott och som beslutats användas för att kompensera elkonsumenterna.

En skatt kan inte redovisas retroaktivt före beslutsdatum, eller som i detta fall innan den så kallade nödförordningen⁸ var på plats i början av oktober förra året.

- ⇒ Det innebär att en skatt (D.29) kommer att redovisas fjärde kvartalet 2022 i nationalräkenskaperna rörande det första beslutade stödet till hushållen.

Således *inte* periodiseras för den tidsperiod som stödet avser (oktober 2021 – september 2022) eller kassamässigt i samband med utbetalning.

Motsvarande belopp redovisas som utbetald ersättning från staten till elkonsumenter i form av löpande transferering (D.75) *under samma period*.

- ⇒ Det innebär oförändrat finansiellt sparande för staten och offentlig förvaltning, såväl som den del som rör Försäkringskassans extra administrationskostnader.
- ⇒ Däremot innebär det högre statliga skatteinkomster, med högre skattekvot som följd, samt högre totala inkomster och utgifter. Kan liknas med en bruttoredovisning i och med omföring via staten.

I praktiken innebär det att följande flöden kommer att redovisas i nationalräkenskaperna för staten och offentlig förvaltning:

Skatt (D.29)   Från Svenska kraftnät till staten

Transferering (D.75)   Från staten till elkonsumenter

Definitionen av "elkonsumenter" avser samtliga som har en elanläggning i berörda elområden och uppfyller de kriterier som Energimarknadsinspektionen beslutat om. Ersättningen ska delas upp och redovisas per mottagande sektor i nationalräkenskaperna.

---

⁸ RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2022/1854 av den 6 oktober 2022 om en krisintervention för att komma till rätta med de höga energipriserna.

I finansräkenskaperna kommer en skuld från staten till hushållen att bokas upp över årsskiftet 2022/2023. Skulden utgör en periodiseringspost som definitionsmässigt uppkommer då redovisningstidpunkten i nationalräkenskaperna skiljer sig åt från den faktiska betalningstidpunkten. Skulden upphör då utbetalningen sker. Motsvarande fordran kommer att föras upp mot Svenska kraftnät fram till att utbetalning till hushållen sker. Periodiseringar ingår inte som en del av Maastricht-skulden, som därför kommer att vara opåverkad.

Elstöd till företag

Elstödet utformning liknar det till hushåll men har ett maxtak på drygt 22 miljoner kronor per företag⁹. Samma gränsvärden vad gäller förbrukning samt period. Det vill säga ett retroaktivt stöd på 50 öre/förbrukad kWh i elområde tre och 79 öre/förbrukad kWh i elområde fyra. För att få elstödet ska näringsidkare och juridiska personer ha haft ett giltigt elnätsavtal i elområde tre eller fyra den 17 november 2022. Inget elstöd betalas till näringsidkare och juridiska personer som har eluttag i elområde ett eller två.

Bokföring i nationalräkenskaperna förväntas vara densamma som elstöd till hushåll.

En reservation vad gäller ovanstående är om EU:s statistikmyndighet Eurostat kommer med andra rekommendationer för att uppnå en harmoniserad redovisning inom EU efter att fler länder introducerat liknande system. Inom Eurostat pågår arbete med att kartlägga medlemsländernas olika stödåtgärder inom området.

Däremot har dialog förts med Eurostat inför sammanställning av det här beslutet om planerad redovisning i nationalräkenskaperna.

Frågor kan ställas till

Johan Norberg

johan.norberg@scb.se

010-479 67 65

Jonas Bergwall

jonas.bergwall@scb.se

010-479 45 64

---

⁹ Avser även koncerner som kan bestå av flera juridiska personer.